

چالشهای انتخابات مجلس هشتم

یادداشت مهندس محمد توسلی

روزنامه اعتماد ۸/۵/۸۶

انتخابات مجلس هشتم باتوجه به شرایط داخلی و خارجی کشور از حساسیت ویژه ای برخوردار است و حاکمیت، احزاب و گروههای سیاسی و مردم را با چالشهای جدی روبرو ساخته است.

۱- حاکمیت برای اجرای برنامه‌های توسعه کشور و پاسخ به نیازهای اساسی مردم راهی جز تقویت نهادهای مدنی و جلب مشارکت واقعی و قانونمند مردم در اداره کشور ندارد. تحلیل‌های جامعه‌شناختی و تجربه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه این واقعیت را آشکار ساخته است که بدون حضور نهادهای مدنی و بطور مشخص احزاب سیاسی قوی و ریشه‌دار، مشارکت واقعی و مؤثر مردم در اداره کشور- یعنی در جامعه‌ای که فرهنگ توده‌وار "پوپولیسم" ساری و جاری است - سخنی واهی و بی‌پایه است. لذا در آستانه انتخابات مجلس هشتم حاکمیت و بطور مشخص دولت و شورای نگهبان برای جلب اعتماد و مشارکت مردم در انتخابات با چالشهای جدی روبرو هستند. از یکسو دولت بایستی مطابق اصول قانون اساسی شرایط انتخابات آزاد و سالم را فراهم سازد. شرایط انتخابات آزاد در اصول قانون اساسی، معیارهای جهانی شناخته شده و تجربه سایر کشورها مشخص شده است. آزادی رسانه‌ها برای انعکاس دیدگاههای مختلف تا مردم با آگاهی بتوانند به نامزدهای مورد علاقه رأی دهند، آزادی مردم برای رأی دادن و انتخاب شدن از جمله شرایط انتخابات آزاد است. سلامت انتخابات در سه مرحله اخذ آراء، شمارش آراء و اعلام آنها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. محدودیت‌های موجود بر رسانه‌ها به ویژه مطبوعات و تجربه انتخابات شوراهای سوم که با ابهامات جدی روبرو بوده و رد صلاحیت‌های گسترده و اقدامات خلاف قانون و شکایت‌های اعلام شده در خصوص عملکرد هیئت‌های نظارت و اجرائی انتخابات که هرگز مورد رسیدگی قرار نگرفت، برخی از مواردی است که اصلاح آنها چالشهای دولت برای جلب اعتماد مردم را نشان می‌دهد.

۲- احزاب و تشکلهای سیاسی نیز در انتخابات پیش‌رو با چالشهای گوناگونی روبرو هستند. اولین چالش نحوه تعامل، همکاری و ائتلاف احزاب و تشکلهای است. تکرر و پراکندگی این نهادها که با مشکل ضعف روحیه همکاری جمعی روبرو هستند، بطوریکه برای توافق روی حداقلهای مورد اشتراک - حداقلهایی که بایستی در راستای منافع ملی باشد نه خودخواهی‌ها و گروه‌گرایی‌ها - با مشکل جدی روبرو است. البته این فرآیند را در راستای فرآیند دموکراسی و یادگرفتن کار جمعی که عبور از آن در جامعه ما اجتناب‌ناپذیر است بایستی مثبت ارزیابی کرد. این چالش مربوط به همه احزاب و گروههای سیاسی است اعم از محافظه‌کاران، اصلاح‌طلبان و ... اما احزاب و تشکلهای اصلاح‌طلب با چالش ویژه‌ای نیز روبرو هستند. تدوین استراتژی و برنامه‌ای که مواضع مشترک اصلاح‌طلبان را

مشخص کند و همه گروهها به آنها پایبند و وفادار باشند از اهمیت بالائی برخوردار است زیرا عدول و یا انحراف از این حداقلها موجب سلب اعتماد مردم خواهد شد. در این مرحله اصلاح‌طلبان تا ۱۵ دیماه که تاریخ ثبت‌نام نامزدها است در راستای دغدغه مشترک همه اصلاح‌طلبان می‌توانند شرایط انتخابات آزاد و سالم را برای مردم تبیین کنند و تضمین و تأمین چنین شرایطی را بصورت خواست و مطالبه عمومی درآوردند تا دولت و شورای نگهبان راهی جز رعایت قانون و برگزاری انتخابات واقعاً آزاد و سالم در پیش‌روی خود نبینند. البته نحوه تعامل و عملکرد احزاب اصلاح‌طلب در این دوره نقش مؤثری در جلب اعتماد مردم برای حضور حداکثری در انتخابات خواهد داشت. در غیر اینصورت اگر رهبران احزاب اصلاح‌طلب صرفاً به جایگزین شدن محافظه‌کاران در قدرت به هر قیمت بیندیشند و فرآیند انتخابات را با تأمین حداقل شرایط انتخابات آزاد و سالم برای جلب اعتماد و حضور حداکثری مردم فراهم نکنند، اصلاح‌طلبان با تشکیل اقلیت کم تأثیر چون مجلس هفتم جایگاه مؤثری برای تأثیرگذاری بر روند تحولات کشور نخواهند داشت.

۳- مردم نیز در این انتخابات با چالش‌های روبرو هستند. شرکت یا عدم شرکت در انتخابات، رأی دادن یا رأی ندادن به نامزدهای تأیید صلاحیت شده چالش اصلی مردم در انتخابات پیش‌رو است.

در ایران عملاً اکثریت مردم همواره در انتخابات گذشته شرکت کرده‌اند - حدود ۴۰ تا ۵۰ درصد مردم در برخی از انتخابات با این چالش جدی روبرو بوده‌اند - البته در انتخابات ریاست جمهوری سالهای ۷۶ و ۸۰ بیش از ۸۰ درصد مردم در انتخابات شرکت کرده‌اند و با برگه رأی خود ابراز نظر و پیام رسانی کرده‌اند.

تجربه این‌گونه رخدادها نشان داده است که اقدامات بی‌شکل و نهادینه نشده پایدار نبوده و به مطالبات بر حق مردم پاسخ شایسته داده نشده است. لذا مشارکت در نهادهای مدنی و تقویت احزاب و تشکلهای سیاسی برای تقویت فرآیند دموکراسی چالشی مهم روبروی مردم و البته احزاب سیاسی است. اگر تأمین شرایط انتخابات آزاد و سالم و مشارکت حداکثری مردم در انتخابات، پیش‌نیاز تقویت و سالم سازی قوه مجریه و قوه مقننه در راستای منافع ملی است، هماهنگ با احزاب، تشکلهای سیاسی و نهادهای مدنی، مردم نیز ضروری است برای دفاع از آزادی انتخابات و برگزاری سالم آن تلاش کنند.

۴- بررسی و تحلیل انتخابات مجلس اخیر ترکیه که با حضور همه احزاب و تشکلهای سیاسی اعم از اسلامگرا یا سکولار و حتی نمایندگان تشکلهای کرد با حضور ناظران بین‌المللی برگزار شد می‌تواند برای حاکمان، احزاب و مردم ایران عبرت‌آموز باشد و دستاوردهای جامعه‌ای که نهادهای مدنی در آن تقویت شده و انتخابات آزاد و سالم برگزار شود چه ابعاد گسترده‌ای در راستای منافع و مصالح ملی آنها می‌تواند در پی داشته باشد. "واعتبروا یا اولی‌الابصار"